

Zadanie 1

Mamy 5 niezależnych próbek z tego samego rozkładu normalnego $N(\mu, \sigma^2)$ z nieznaną wartością oczekiwaną μ i znaną wariancją σ^2 , przy tym każda z tych próbek ma tę samą liczebność n . Dla każdej z 5 próbek oddzielnie wyznaczamy w standardowy sposób przedział ufności. Niech

$$\left[\bar{X}_i - 0,8416\sigma/\sqrt{n}, \bar{X}_i + 0,8416\sigma/\sqrt{n} \right]$$

będzie przedziałem obliczonym na podstawie i -tej próbki.

Następnie, przedział ufności oparty na wszystkich $5n$ obserwacjach wyznaczamy w sposób niestandardowy: za środek przedziału wybieramy *medianę*

$$m = \text{med}(\bar{X}_1, \bar{X}_2, \bar{X}_3, \bar{X}_4, \bar{X}_5)$$

Oblicz

$$c = \Pr\left(m - 0,8416\sigma/\sqrt{n} \leq \mu \leq m + 0,8416\sigma/\sqrt{n}\right)$$

(z dokładnością do 0,001).

- (A) $c = 0,942$
- (B) $c = 0,884$
- (C) $c = 0,995$
- (D) $c = 0,987$
- (E) $c = 0,800$

Zadanie 2

Niech $X_1, X_2, \dots, X_n, \dots$ będą niezależnymi zmiennymi losowymi z rozkładu o gęstości

$$f(x) = \begin{cases} 3x^2 & \text{gdy } x \in (0;1) \\ 0 & \text{gdy } x \notin (0;1). \end{cases}$$

Niech $T_n = \prod_{i=1}^n X_i^{\frac{3}{n}}$.

Które z poniższych stwierdzeń jest prawdziwe?

(A) $\lim_{n \rightarrow \infty} P\{(T_n - e)\sqrt{n} > 2e\} = 0,023$

(B) $\lim_{n \rightarrow \infty} P\{|T_n - e^{-1}| \sqrt{n} > e\} = 0,32$

(C) $\lim_{n \rightarrow \infty} P\{T_n < e^{-1}\} = 1$

(D) $\lim_{n \rightarrow \infty} P\{|T_n - e^{-1}| \sqrt{n} > 2e^{-1}\} = 0,046$

(E) $\lim_{n \rightarrow \infty} P\{(T_n - e)\sqrt{n} > 2e^{-1}\} = 0,023$

Zadanie 3

Założmy, że dysponujemy pojedynczą obserwacją X z rozkładu Laplace'a $L(\mu, \lambda)$ o gęstości

$$f_{\mu, \lambda}(x) = \frac{1}{2\lambda} \exp\left(-\frac{|x - \mu|}{\lambda}\right),$$

gdzie $\mu \in \mathbb{R}$, $\lambda > 0$ są nieznanymi parametrami.

Rozważmy zadanie testowania hipotezy

$$H_0: \mu = 1 \quad i \quad \lambda = 2$$

przeciw alternatywie

$$H_1: \mu = 2 \quad i \quad \lambda = 1.$$

Najmocniejszy test na pewnym poziomie istotności jest postaci

$$\text{Odrzuć } H_0, \text{ gdy } x \in \left(\frac{5}{3}, b\right).$$

Moc tego testu jest równa

- (A) 0,642
- (B) 0,458
- (C) 0,542
- (D) 0,358
- (E) 0,858

Zadanie 4

Zmienne losowe $N, Z_1, Z_2, \dots, Z_n, \dots$ i $(X_1, Y_1), (X_2, Y_2), \dots, (X_n, Y_n), \dots$ są niezależne. Każda ze zmiennych losowych Z_i ma jednakowy rozkład prawdopodobieństwa jednostajny na przedziale $(0,1)$. Każda ze zmiennych losowych (X_i, Y_i) ma jednakowy rozkład prawdopodobieństwa taki, że $EX_i = EY_i = 3$ i $VarX_i = VarY_i = 2$ i współczynnik korelacji $Corr(X_i, Y_i) = 0,5$. Zmienna losowa N ma rozkład ujemny dwumianowy postaci

$$P(N = n) = \frac{(n+2)(n+1)}{2} \left(\frac{3}{4}\right)^3 \left(\frac{1}{4}\right)^n, \quad \text{gd } n = 0, 1, 2, \dots$$

Niech $S_N = \sum_{i=1}^N Z_i X_i$ i $T_N = \sum_{i=1}^N Z_i Y_i$, gdy $N > 0$. Gdy $N = 0$, to $S_N = T_N = 0$.

Wtedy wariancja zmiennej $W = S_N + T_N$ jest równa

- (A) 18
- (B) 12,5
- (C) 17
- (D) 9
- (E) 10

Zadanie 5

Niech $X_1, X_2, \dots, X_6, Y_1, Y_2, \dots, Y_{10}$ będą niezależnymi zmiennymi losowymi o tym samym rozkładzie Pareto o gęstości

$$p_\theta(x) = \begin{cases} \frac{\theta}{(1+x)^{\theta+1}} & \text{gdy } x > 0 \\ 0 & \text{w przeciwnym przypadku.} \end{cases}$$

gdzie $\theta > 0$ jest nieznanym parametrem. Osobno, na podstawie prób losowych $X_1, X_2, \dots, X_6$ i $Y_1, Y_2, \dots, Y_{10}$, wyznaczono estymatory największej wiarygodności T_X i T_Y parametru θ .

Prawdopodobieństwo $P(T_X < T_Y)$ jest równe

- (A) 0,4827
- (B) 0,5247
- (C) 0,5173
- (D) 0,4753
- (E) 0,4649

Zadanie 6

Niech (X, Y) będzie dwuwymiarową zmienną losową o funkcji gęstości

$$f(x, y) = \begin{cases} \frac{2}{\pi} & \text{gdy } x > 0 \text{ i } x^2 + y^2 < 1 \\ 0 & \text{w przeciwnym przypadku} \end{cases}$$

Niech $Z = \frac{Y}{X}$ i $V = X^2 + Y^2$. Wtedy łączny rozkład zmiennych Z, V jest taki, że

- (A) $EZ = 0$
- (B) funkcja gęstości rozkładu brzegowego zmiennej Z wyraża się wzorem
$$g(z) = \frac{2}{\pi(1+z^2)} \text{ dla } z \in (0, +\infty)$$
- (C) mediana rozkładu brzegowego zmiennej Z jest równa $\frac{\sqrt{2}}{2}$
- (D) zmienne Z i V są zależne
- (E) kwantyl rzędu 0,25 rozkładu brzegowego zmiennej Z jest równy -1 .

Zadanie 7

Założmy, że $X_1, \dots, X_n, \dots$ jest ciągiem niezależnych, dodatnich zmiennych losowych o jednakowym rozkładzie o gęstości

$$f(x) = x \exp(-x) \quad \text{dla } x > 0.$$

Niech $S_0 = 0$ i $S_n = X_1 + \dots + X_n$ dla $n > 0$. Określmy zmienną losową N w następujący sposób:

$$N = \max \{n \geq 0 : S_n \leq 4\}$$

Oblicz $P(N = 2)$.

(A) $\frac{16}{15} e^{-1}$

(B) $\frac{128}{15} e^{-4}$

(C) $\frac{96}{5} e^{-4}$

(D) $\frac{64}{5} e^{-4}$

(E) $\frac{16}{15} e^{-2}$

Zadanie 8

Niech $X_1, X_2, \dots, X_{12}$ będą niezależnymi zmiennymi losowymi o tym samym rozkładzie normalnym $N(m, 2)$. Parametr m jest nieznanym i jest realizacją zmiennej losowej o rozkładzie normalnym $N(1, 4)$. Wyznaczamy estymator bayesowski parametru m przy funkcji straty LINEX danej wzorem

$$L(m, a) = e^{m-a} - (m - a) - 1,$$

gdzie a oznacza wartość estymatora.

Wtedy ryzyko a posteriori estymatora bayesowskiego jest równe

- (A) 1,125
- (B) 0,160
- (C) 0,040
- (D) 0,080
- (E) 0,842

Zadanie 9

Obserwujemy niezależne zmienne losowe $X_1, X_2, X_3, X_4, Y_1, Y_2, Y_3, Y_4, Y_5, Y_6$. Zmienne losowe X_1, X_2, X_3, X_4 mają ten sam rozkład o dystrybuancie F_{μ_1} , a zmienne losowe $Y_1, Y_2, Y_3, Y_4, Y_5, Y_6$ mają ten sam rozkład o dystrybuancie F_{μ_2} . Dystrybuanta F_{μ} spełnia warunek

$$F_{\mu}(x) = F(x - \mu)$$

dla pewnej ustalonej, nieznanej, ciągłej, ściśle rosnącej dystrybuanty F . Weryfikujemy hipotezę $H_0 : \mu_1 = \mu_2$ przy alternatywie $H_1 : \mu_1 > \mu_2$ stosując test o obszarze krytycznym

$$K = \{S : S \geq 19\},$$

gdzie S jest sumą rang tych spośród zmiennych X_1, X_2, X_3, X_4 , w próbce złożonej ze wszystkich obserwacji ustawionych w ciąg rosnący, które są większe od $\max\{Y_1, Y_2, Y_3, Y_4, Y_5, Y_6\}$. Wyznaczyć rozmiar testu.

- (A) $\frac{14}{105}$
- (B) $\frac{9}{70}$
- (C) $\frac{29}{210}$
- (D) $\frac{13}{105}$
- (E) $\frac{1}{7}$

Zadanie 10

Łańcuch Markowa ma trzy stany: E_1, E_2, E_3 , i macierz przejścia

$$\begin{bmatrix} \frac{1}{3} & \frac{2}{3} & 0 \\ \frac{1}{4} & \frac{1}{4} & \frac{1}{2} \\ \frac{1}{2} & 0 & \frac{1}{2} \end{bmatrix}.$$

Niech X_n oznacza stan, w którym znajduje się łańcuch po dokonaniu n kroków, $n = 0, 1, \dots$. Funkcję f na zbiorze stanów określamy wzorem: $f(E_i) = i - 1$ dla $i = 1, 2, 3$.

Niech $c = \lim_{n \rightarrow \infty} \text{Cov}[f(X_n), f(X_{n+1})]$. Granica c jest równa

- (A) $\frac{224}{625}$
- (B) 0
- (C) $\frac{50}{625}$
- (D) $\frac{49}{625}$
- (E) $\frac{74}{625}$

Egzamin dla Aktuariuszy z 8 grudnia 2014 r.**Prawdopodobieństwo i Statystyka****Arkusz odpowiedzi***

Imię i nazwisko : .....KLUCZ ODPOWIEDZI.....

Pesel.....

Zadanie nr	Odpowiedź	Punktacja [♦]
1	B	
2	D	
3	B	
4	C	
5	A	
6	E	
7	C	
8	D	
9	A	
10	E	

---

* Oceniane są wyłącznie odpowiedzi umieszczone w *Arkuszu odpowiedzi*.

♦ Wypełnia Komisja Egzaminacyjna.